

Хромушина Людмила Анатоліївна

к.е.н., доц.,

Сумський національний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Природним супутником підприємницької діяльності є ризик, негативний прояв якого може призвести підприємство до кризового стану, ключовими проявами якого є неплатоспроможність, збитковість, втрата фінансової стійкості та незалежності. За таких обставин антикризове управління із специфічного проблемно-орієнтованого має набувати форми постійного процесу, який має відбуватися, насамперед, з метою недопущення кризових явищ або мінімізації їх наслідків. Будь-яка діяльність, у тому числі і управлінська, потребує відповідного фінансового забезпечення, рівень якого визначається наявністю відповідних фінансових ресурсів. Разом з цим фінансове забезпечення передбачає не тільки наявність фінансових ресурсів, а й спосіб та результативність їх використання на основі дієвого фінансового механізму, складовими елементами якого є фінансові методи, фінансові інструменти, інформаційне та нормативно-правове забезпечення. Отже, дієвість фінансового механізму антикризового управління є визначальним чинником у досягненні цілей антикризового управління.

Загальновизнано, що антикризове управління передбачає здійснення комплексу заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційно-правового та соціального спрямування. Серед наведеного переліку заходи фінансово-економічного характеру є ключовими, тому що саме їх проведення визначатиме фінансове забезпечення заходів антикризового управління виробничого, організаційного та іншого напрямку.

А.Б. Крутик та А.І. Муравйов зазначають, що «зібравшись налагодити регулярний менеджмент на підприємстві, будь-який керівник абсолютно справедливо починає з фінансів. Робота з грошима на зовнішніх ринках не являється управлінням в повному розумінні слова до тих пір, поки немає повного контролю грошових потоків усередині організації. Вихід – в бюджетуванні, тобто створенні технології планування, обліку і контролю грошей і фінансових результатів. Багато експертів висловлюють думку, що бюджетування – це перше системне завдання, яке доводиться вирішувати» [1, с. 35].

На нашу думку, саме фінансові відносини у процесі антикризового управління є визначальними з позиції унеможливлення кризових ситуацій та усунення негативних наслідків у разі їх настання.

З огляду на це, фінансовий механізм буде визначати і ефективність усіх підсистем антикризового управління. Антикризове управління у даному контексті – це система своєчасних прийомів і методів, здатних попередити фінансову кризу і забезпечити уникнення банкрутства [2, с. 216].

Фінансовий механізм антикризового управління доцільно трактувати як систему цілеспрямованої дії на фінансові відносини та фінансові ресурси підприємства за допомогою фінансових інструментів з метою підтримки життєздатності підприємства у короткостроковій перспективі, унеможливлення банкрутства, забезпечення його функціонування у середньо- та довгостроковій перспективах. Формування та впровадження дієвого фінансового механізму антикризового управління на підприємстві є необхідною умовою його нормального функціонування.

Фінансові методи, як елемент фінансового механізму, традиційно розглядаються як способи впливу фінансових інструментів на господарські відносини. Фінансові методи діють у двох напрямках: по лінії управління рухом фінансових ресурсів і по лінії ринкових комерційних відносин, що пов'язані з співставленням витрат і результатів, з матеріальним стимулюванням та відповідальністю за ефективне використання грошових фондів. До

фінансових методів у даному разі варто віднести бюджетування, інвестування, кредитування, систему розрахунків, оренду, лізинг, факторинг та взаємовідносини з засновниками, господарюючими суб'єктами, органами державного управління. На наш погляд, методи фінансового механізму антикризового управління заслуговують особливої уваги, оскільки від вибору та способу їх застосування залежить дієвість усього фінансового механізму та ефективність антикризового управління в цілому.

Метод бюджетування полягає у створенні та використанні технології прогнозування, планування, обліку і контролю грошей і фінансових результатів.

Інвестування в процесі антикризового управління слід розглядати як залучення зовнішніх фінансових джерел фінансової стабілізації. Такими джерелами можуть бути внески самих власників, кошти персоналу, кошти кредиторів, державні кошти.

Кредитування у процесі антикризового управління також має специфічні риси, які відрізняють цей метод від традиційного кредитування у звичайних умовах. Мова йде про участь кредиторів у формі реструктуризації заборгованості, її списання, перепланування боргу, а також надання санаційних кредитів.

Факторинг, як операція продажу наявної дебіторської заборгованості факторинговій компанії (або банку) дозволяє рефінансувати дебіторську заборгованість, що сприяє мобілізації фінансових ресурсів для здійснення антикризових заходів виробничо-технічного та іншого характеру.

Результатом компромісу між засновниками може бути прийняття рішення щодо зменшення статутного фонду підприємства або добровільних доплат власників його корпоративних прав, що дозволяє отримати санаційний прибуток, який спрямовується на покриття накопичених збитків.

Практична реалізація вищенаведених фінансових методів забезпечується такими фінансовими інструментами, як ціна, інвестиції, відсоток, види кредитів, форми розрахунків, дисконт та ін.

Таким чином, сучасне антикризове управління підприємствами повинно мати превентивний характер і здійснюватися на випередження негативних кризових явищ, які призводять до втрати фінансової стійкості та платоспроможності. Звичайно ж, практичне впровадження управлінських рішень потребують відповідних джерел фінансування, які можуть бути мобілізовані завдяки ефективному функціонуванню фінансового механізму. Тобто, ефективність антикризового управління підприємствами залежить від достатності фінансових ресурсів, а отже, і від вибору того чи іншого фінансового методу та відповідного інструменту. Оптимальний вибір та доцільність застосування фінансових методів у процесі антикризового управління підприємствами є перспективним науковим завданням у подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Крутик А.Б. Антикризисный менеджмент. Превентивные методы управления / А.Б. Крутик, А.И. Муравьев. – СПб: Питер, 2001. – 432 с.
2. Данілов О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Данілов О.Д., Паєнтко І. В. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.